

Brak równowagi w polityce leśnej uderza w polską gospodarkę

Eksperti wskazują na konieczność przywrócenia równowagi między funkcjami ochronnymi i gospodarczymi lasów.

Polski sektor leśno-drzewny stoi dziś przed jednym z największych wyzwań ostatnich dekad – pogłębiającym się ograniczeniem dostępu do surowca drzewnego. W ostatnich latach branża, będąca jednym z filarów krajowego eksportu i zatrudnienia, mierzy się z rosnącą presją regulacyjną, zwiększającą się skalą wyłączeń lasów z użytkowania oraz niestabilnością zasad sprzedaży drewna. Jednocześnie rośnie konkurencja o surowiec – zarówno ze strony energetyki, jak i rynków zagranicznych.

W efekcie coraz wyraźniej widoczny jest brak równowagi między ambitnymi celami środowiskowymi a realiami gospodarczymi. Najnowsza analiza Koalicji na Rzecz Polskiego Drewna pokazuje, że problemem nie jest sama ochrona przyrody, lecz brak spójnej, długofalowej strategii zarządzania zasobami leśnymi oraz brak równowagi między ochroną lasów a gospodarką. Dodajmy, że gra toczy się o gospodarkę opartą na surowcu odnawialnym, jakim jest drewno, a więc paradoksalnie również kluczową z punktu widzenia ochrony środowiska.

Analiza ostatnich działań w obszarze leśnictwa wskazuje – w ocenie branży – na narastający rozdziew między deklarowanymi celami a ich rzeczywistą realizacją:

1. „Strategia nie partyzantka” – brak spójnej strategii

Z perspektywy branży widoczny jest brak kompleksowej i długofalowej strategii dla sektora leśno-drzewnego. Podejmowane działania mają często charakter doraźny i wprowadzane są bez odpowiedniej podstawy analitycznej czy stabilnych ram prawnych. Dotyczy to m.in. moratoriów, koncepcji lasów społecznych, inicjatyw takich jak ONOL 1 i 2, ochrony starolasów czy zmian ograniczających prowadzenie aktywnej gospodarki leśnej na wybranych obszarach. Część z tych działań realizowana była bez szerokiego konsensusu społecznego, co znajduje odzwierciedlenie w protestach lokalnych społeczności, m.in. w regionach Podlasia i Podkarpacia.

2. „Drewno dla przemysłu, nie do pieca” – potrzeba stabilności dostaw

Deklaracje dotyczące kierunków wykorzystania drewna nie przekładają się na stabilność rynku. Kluczowym wyzwaniem pozostaje malejąca i niestabilna podaż surowca. Branża drzewna i meblarska konkuruje o drewno zarówno z sektorem energetycznym, jak i z ograniczeniami administracyjnymi wynikającymi z wyłączania kolejnych obszarów z użytkowania czy zmian w sposobach prowadzenia gospodarki leśnej. Wprowadzane regulacje dotyczące drewna energetycznego nie rozwiązały problemu – w praktyce nadal dochodzi do wykorzystywania pełnowartościowego surowca do celów energetycznych.

3. „Europejskie przywództwo” – wyzwania regulacyjne

W obszarze implementacji regulacji unijnych widoczne są istotne opóźnienia i niespójności. Dotyczy to m.in. wdrożenia rozporządzenia EUDR oraz braku pełnych regulacji krajowych dla dyrektyw RED II i RED III, w tym w zakresie kaskadowego wykorzystania drewna, recyklingu czy wykorzystania biomasy drzewnej.

4. „20% lasów pod ochroną” – brak równowagi między ochroną a gospodarką

Z punktu widzenia branży kluczowym problemem nie jest sama idea ochrony przyrody, lecz brak równoległych rozwiązań dla przemysłu. Każde rozszerzenie obszarów chronionych – jeśli nie jest poparte analizą i mechanizmami kompensacyjnymi – oznacza ograniczenie dostępności

surowca, co prowadzi do jego deficytu i wzrostu cen. Obecnie różne formy ochrony obejmują już około 38% powierzchni Lasów Państwowych. W tym kontekście postulaty dalszego administracyjnego wyłączenia kolejnych 20% lasów z użytkowania budzą wątpliwości co do ich proporcjonalności i uzasadnienia merytorycznego.

Jednocześnie tylko około 68% powierzchni Lasów Państwowych objętych jest certyfikacją FSC, która stanowi istotny, niezależny wskaźnik oceny zrównoważonej gospodarki leśnej. Pomimo wcześniejszych zapowiedzi proces jej pełnego wdrożenia pozostaje nieukończony.

5. „Nowe rezerwy i ochrona starolasów” – wpływ na stabilność inwestycyjną

Dla przedsiębiorstw sektora największym wyzwaniem jest nie tyle sama skala ograniczeń, co ich nieprzewidywalność. Inwestycje w branży drzewnej mają charakter długoterminowy, natomiast dostęp do surowca może ulegać zmianom w krótkim czasie w wyniku decyzji administracyjnych, co znacząco zwiększa ryzyko inwestycyjne.

6. „Wsparcie dla polskiego biznesu” a praktyka rynkowa

Deklaracje wsparcia dla krajowego przemysłu nie znajdują pełnego odzwierciedlenia w praktyce. Branża wskazuje na jednoczesne występowanie ograniczeń w pozyskaniu drewna, wzrostu jego cen oraz niestabilności systemu sprzedaży, w tym zasad aukcyjnych. Dodatkowo zmiany w metodach pomiaru i klasyfikacji surowca wprowadzane są w sposób budzący zastrzeżenia przedsiębiorców.

W rezultacie polskie firmy znajdują się w mniej konkurencyjnej pozycji względem podmiotów zagranicznych, które mają łatwiejszy dostęp do surowca lub pozyskują go poza Unią Europejską. Import drewna z odległych rynków wiąże się przy tym z wyższym śladem węglowym oraz ryzykiem niższych standardów środowiskowych, co pozostaje w sprzeczności z deklarowanymi celami klimatycznymi.

7. „Lasy dla ludzi” – potrzeba dialogu społecznego

Zasadne jest podejście, zgodnie z którym lasy powinny służyć różnym grupom społecznym – zarówno w wymiarze rekreacyjnym, jak i gospodarczym. Wymaga to jednak wyważenia interesów oraz prowadzenia dialogu między interesariuszami. Obecne działania bywają postrzegane jako pogłębiające napięcia między organizacjami społecznymi, samorządami, przedsiębiorcami i środowiskiem leśników.

Kluczowe znaczenie ma zapewnienie wielofunkcyjności lasów oraz włączenie społeczności lokalnych w procesy planowania gospodarki leśnej, w tym w opracowywanie planów urządzenia lasu.

8. „Ofensywa rezerwatowa” – kumulacja efektów

Pojedyncze decyzje dotyczące rozszerzania ochrony mogą wydawać się uzasadnione, jednak ich łączny efekt prowadzi do systematycznego ograniczania powierzchni dostępnej dla gospodarki leśnej, bez równoważenia tego zwiększeniem produktywności w innych obszarach. Towarzyszą temu rosnące napięcia społeczne.

Zdaniem branży działania ochronne powinny koncentrować się na jakości i zasadności merytorycznej, a nie wyłącznie na skali. Dotyczy to m.in. inicjatyw związanych z tworzeniem nowych rezerwatów. Należy również uwzględnić ograniczenia modelu ochrony biernej.

Obecne podejście do zarządzania sektorem leśno-drzewnym charakteryzuje się wyraźnym rozdzwieniem między deklarowanymi celami a praktyką regulacyjną. Zamiast spójnej i

długofalowej strategii równoważenia funkcji ochronnych i gospodarczych lasów, dominują działania o charakterze doraźnym, często pozbawione odpowiedniej przewidywalności.

W efekcie obserwuje się ograniczenie dostępności surowca drzewnego, wzrost niepewności inwestycyjnej oraz osłabienie konkurencyjności krajowego przemysłu, przy jednoczesnym nasileniu napięć społecznych.

Brak mechanizmów kompensacyjnych dla rozszerzanych form ochrony oraz niespójność w implementacji regulacji krajowych i unijnych sprawiają, że realizacja celów środowiskowych odbywa się kosztem stabilności gospodarczej, bez gwarancji osiągnięcia zakładanych efektów klimatycznych.

Z perspektywy eksperckiej kluczowym wyzwaniem pozostaje dziś nie tylko skala ochrony zasobów leśnych, lecz przede wszystkim brak zintegrowanego podejścia, które w sposób rzeczywisty godziłoby cele środowiskowe, gospodarcze i społeczne. Odbudowa równowagi w tym obszarze wymaga przywrócenia przewidywalności regulacyjnej, oparcia decyzji na rzetelnych danych oraz prowadzenia rzeczywistego dialogu z interesariuszami. Tylko takie podejście umożliwi wypracowanie trwałego modelu zarządzania lasami, zapewniającego zarówno skuteczną ochronę przyrody, jak i stabilne warunki rozwoju dla krajowej gospodarki.

Informacje o Koalicji na Rzecz Polskiego Drewna

Koalicja na Rzecz Polskiego Drewna to inicjatywa stowarzyszeń i firm reprezentujących przemysł: meblarski, płytowy, papierniczy i tartaczny. Promujemy drewno jako materiał najbardziej przyjazny człowiekowi, naturalny, odnawialny, podlegający recyklingowi. Przeciwdziałamy spalaniu drewna przez energetykę zawodową. Dążymy do wprowadzenia klasyfikacji odpadów drzewnych.

Koalicja na Rzecz Polskiego Drewna w liczbach:

- ok. 5% polskiego PKB (cały przemysł drzewny ok. 6% polskiego PKB),
- ok. 350 000 osób bezpośrednio zatrudnionych w firmach (cały przemysł drzewny ok. 450 000 osób zatrudnionych w firmach),
- 2 eksporter i 6 producent mebli na świecie,
- 2 miejsce w Europie i 7 miejsce na świecie pod względem produkcji płyt drewnopochodnych,
- 7 producent i 8 eksporter w Europie w branży papierniczej,
- 1 eksporter w Europie w zakresie podtóg,
- 2 miejsce w Europie w zakresie eksportu jako branża drzewna ogółem,
- zakupy drewna w lasach państwowych przez podmioty reprezentowane przez Koalicję na Rzecz Polskiego Drewna - ok. 12 mln m³.